

ADVOKATURADA SUN'IY INTELEKT O'RNI

Normamat Ramazonovich Mallayev

Termiz davlat universiteti Yuridik fanlar nomzodi, dotsent.

Hamroyev Zuhridin Abduvohobovich

Termiz davlat universiteti Advokatlik faoliyati mutaxassisligi 1-kurs tinglovchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17911097>

Annotatsiya. Ushbu maqolada, advokaturada sun'iy intellekt o'rni haqida fikr va mulohazalar yuritiladi. Sun'iy intellekt tezda zamonaviy iqtisodiyotdagi eng o'zgaruvchan kuchlardan biriga aylandi va sanoatni sog'liqni saqlashdan moliyalashtirishga o'zgartirdi. Yuridik kasb-uzoq vaqtdan beri o'zining qat'iy analitik usullari va inson hukmiga tayanishi bilan tanilgan.

Endi o'zining sun'iy intellektga asoslangan o'zgarishini boshdan kechirmoqda. AI allaqachon yuridik firmalar, yuridik bo'limlar va sudlarga kiritilgan bo'lib, advokatlarining tadqiqot olib borishi, hujjatlarni tayyorlashi, mijozlarga maslahat berishi va ishlarni boshqarishiga ta'sir qiladi.

Kalit so'zlar: advokatlik, sun'iy intellekt, zamonaviy imkoniyat, huquqiy vazifa, samarali foydalanish, texnologiyalar.

Kirish. Advokatlikda sun'iy intellektning roli kengayib bormoqda va shu bilan birga qiziqarli imkoniyatlar va chuqur axloqiy savollarning kombinatsiyasi yuzaga keladi. Ushbu ikkilikni tushunish rivojlanayotgan huquqiy landshaftda samarali va dolzarb bo'lib qolishga umid qiladigan advokatlar uchun juda muhimdir. Sun'iy intellekt monolitik texnologiya emas, balki muayyan huquqiy vazifalarni avtomatlashtirishi yoki kuchaytirishi mumkin bo'lgan mashinalarni o'rganish, tabiiy tillarni qayta ishlash va tahlillarni o'z ichiga olgan vositalar to'plamidir. Huquqiy ishning bir nechta sohalarida allaqachon sezilarli darajada o'zgartirilgan.

An'anaga ko'ra, huquqiy tadqiqotlar uzoq holatlar, nizomlar va ikkilamchi manbalar orqali saralashni talab qildi. Ushbu vositalar, shuningdek, holatlar bo'yicha nomuvofiq mulohazalarni aniqlashi va manbalarning dolzarbligini belgilashi mumkin. Advokatlar uchun bu tezroq tushunish, tadqiqot vaqtini qisqartirish va kuchli analitik asoslarni anglatadi. Ushbu loyihalar odatda advokat nazoratini talab qilsa-da, vaqtni tejash sezilarli bo'lishi mumkin.

AI yordamchilari asosiy huquqiy savollarga javob berishlari, qabul qilish bo'yicha suhbatlar o'tkazishlari va mijozlarga dastlabki protsessual qadamlar orqali rahbarlik qilishlari mumkin. Yuridik firmalar va yuridik yordam tashkilotlari uchun bu mijozlarni yanada samaraliroq bo'lishini va to'liq vakillik imkoniyatiga ega bo'lmagan shaxslar uchun huquqiy ma'lumotlarga kirishni yaxshilashni anglatadi. Sun'iy intellektning yuridik amaliyotga qo'shilishi advokatlar uchun ham, ular xizmat ko'rsatadigan odamlar uchun ham muhim afzalliklarni beradi.

Sun'iy intellekt hujjatlarni ko'rib chiqish, tadqiq qilish va tuzish kabi ko'p mehnat talab qiladigan vazifalar uchun zarur bo'lgan vaqtni sezilarli darajada qisqartiradi. Bu mijozlar xarajatlarini kamaytirishi, advokatlariga ko'proq ishlarni ko'rib chiqishga imkon berishi va strategik fikrlash va mijozlarni jalb qilish uchun vaqtni bo'shatishi mumkin. Sun'iy intellekt tizimlari hujjatlardagi nomuvofiqliklar, yetishmayotgan bandlar yoki yashirin xavflarni aniqlashda ustunlik qiladi. Ortiqcha ishlagan advokatlar e'tiborsiz qoldirishi mumkin.

Inson xatosini kamaytirish orqali sun'iy intellekt mijozlarni noqulay shartlardan yoki sud jarayonlaridan himoya qilishga yordam beradi.

Advokatlar tobora ko'proq ma'lumotlar tuzilmalarini, algoritmik mulohazalarni va sun'iy intellekt chiqishi chegaralarini tushunishlari kerak. Sun'iy intellekt modelining xulosalarini so'roq qilish, sud amaliyotini qanday o'qishni bilish kabi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Sun'iy intellekt muntazam vazifalarni hal qilganda, inson advokatlari fikr, strategiya, muzokaralar, ishontirish va mijozlarga maslahat berishga e'tibor qaratishlari mumkin. Bu yerda hissiy aql va kontekstli tushunish ajralmas qismi bo'lib qoladi.

Sun'iy intellekt yangi tartibga soluvchi muammolarni keltirib chiqaradi. Maxfiylik, kiberxavfsizlik, algoritmik tarafdashlik va raqamli boshqaruv bo'yicha tajribaga ega advokatlar, ayniqsa hukumatlar sun'iy intellektni joylashtirishni tartibga soluvchi qonunlarni ishlab chiqishda katta talabga ega. Uning afzalliklariga qaramay, advokatlikda sun'iy intellektdan foydalanish huquqiy tizimning yaxlitligini himoya qilish uchun hal qilinishi kerak bo'lgan muhim tashvishlarni keltirib chiqaradi.

Sun'iy intellekt vositalari ayniqsa generativ modellari, diqqat bilan nazorat qilinmasa, noto'g'ri yoki uydirma ma'lumotlarni ishlab chiqarishi mumkin. Bunday tizimlarga tayanadigan advokatlar axloqsiz yoki beparvolik amaliyotidan qochish uchun iqtiboslar, faktlar va mulohazalarni tekshirishlari kerak. Huquqiy ish juda nozik ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Sun'iy intellekt tizimlari ta'lim ma'lumotlaridan noto'g'ri fikrlarni meros qilib olishi mumkin, bu esa bashoratli tahlil yoki avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish kabi sohalarida adolatsiz natijalarga olib kelishi mumkin. Advokatlar sud yoki maslahat ishlarida ishlatiladigan sun'iy intellekt vositalari kamsitishni davom ettirmasligini ta'minlashi kerak. Advokatlar uyushmalari sun'iy intellektdan axloqiy foydalanishda bo'yicha ko'rsatmalar berishni boshlaydilar.

Agar sun'iy intellekt yuridik amaliyotning katta qismlarini avtomatlashtirsa, kichik advokatlar fundamental ko'nikmalarni rivojlantirmasligi xavfi mavjud. Yuridik firmalar va o'qituvchilar, o'qitishning mustahkam va chuqur huquqiy asoslarga asoslanganligini ta'minlashi kerak. Kelajakda, ehtimol, murakkab argumentlarni tahlil qilish, avtomatlashtirilgan shartnoma muzokaralari, real vaqtda sud zalida yordam va sud jarayoni strategiyasini simulyatsiya qilishga qodir bo'lgan yanada rivojlangan sun'iy intellekt vositalari ko'riladi. To'liq avtonom sun'iy intellekt advokatlari texnologik qobiliyat va sun'iy intellekt tobora ko'proq hamma joyda maslahatchi bo'lib qoladi.

Xulosa. Sun'iy intellektni tahdid emas, balki hamkorlikdagi sherik sifatida qabul qilgan advokatlar rivojlanish uchun eng yaxshi o'zgarishdir. Texnologiya rivojlanib borar ekan, undan foydalanishni tartibga soluvchi normalar, qoidalar va professional standartlar ham shunday bo'lishi kerak. Maqsad inson hukmini almashtirish emas, balki uni ko'paytirish, advokatlarga yanada samarali, aniq va qulay yuridik xizmatlarni taqdim etish imkoniyatini berish bo'lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Z.N. Esanova. "Fuqorolik protsessual huquqi" darslik. Toshkent. Yuridik adabiyotlar publish. 2022. 237-bet.
2. Qodiraliyeva S.B. Advokatura tashkiliy huquqiy masalalari. O'quv qo'llanma. _ T.: TDYU nashriyoti, 2023. - 168 b.

3. Mamasiddiqov M.M. Fuqarolik protsessual huquqi. Umumiy qism. Darslik. / Mas'ul muharrir: yu.f.d., prof. O.Okyulov. - Toshkent: TDYuI, 2010. - 434 b.
4. <https://daryo.uz/2025/10/09/amerikaliklar-tobora-koproq-advokatlar-orniga-suniy-intellektdan-foydalanib-sudda-galaba-qozonmoqda/>
5. <https://infocom.uz/articles/suniy-intellekt-va-uning-imkoniyatlari>